

Pojem agresije v Rimskem statutu Mednarodnega kazenskega sodišča¹

Christian Bukor

POVZETEK

Agresija je bila leta 1998 vključena v Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča kot eno izmed štirih kaznivih dejanj v pristojnosti tega sodišča, vendar mu je bilo onemogočeno izvajanje pristojnosti nad kaznivim dejanjem na podlagi člena 5(2), dokler se ne oblikujejo definicija in pravila za izvajanje pristojnosti za kaznivo dejanja agresije. Šele z zaključkom prve pregledne konference v Kampali leta 2010 je bila sprejeta ustrezna definicija in oblikovana so bila primerna pravila glede pristojnosti za kaznivo dejanje agresije. Kljub sprejetju definicije pa je bilo treba počakati na zadostno število ratifikacij sprememb, ki so bile sprejete na konferenci v Kampali, s strani držav pogodbenic Rimskega statuta. Po izpolnitvi zahtevanega števila ratifikacij je Skupščina držav pogodbenic Rimskega statuta dne 14. decembra 2017 sprejela Resolucijo ICC-ASP/16/Res.5, ki je aktivirala pristojnost Mednarodnega kazenskega sodišča od 17. julija 2018 dalje.

Namen članka je predstaviti zgodovinski razvoj agresije kot kaznivega dejanja, sprejete spremembe Rimskega statuta v zvezi s kaznivim dejanjem agresije, definicijo kaznivega dejanja agresije, pristojnost nad kaznivim dejanjem agresije ter pomen te pristojnosti in njeno vlogo v Rimskem statutu Mednarodnega kazenskega sodišča kot tudi v mednarodni skupnosti kot celoti.

Ključne besede: agresija, kaznivo dejanje agresije, Mednarodno kazensko sodišče, Rimski statut, pregledna konferenca v Kampali.

---

¹ Povzetek diplomske naloge (Christian Bukor, Pojem agresije v Rimskem statutu Mednarodnega kazenskega sodišča, Evropska pravna fakulteta Nove univerze v Novi Gorici, Ljubljana 2018).

The concept of aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court

ABSTRACT

Aggression was incorporated in the Rome Statute of the International Criminal Court in 1998 as one of the four crimes within the jurisdiction of the Court. However, the Court was denied the exercise of jurisdiction over the crime under Article 5(2) until the definition and rules for the exercise of jurisdiction over the crime of aggression were formulated. It was not until the end of the first Review Conference in Kampala in 2010 that an adequate definition was adopted and appropriate rules regarding the exercise of jurisdiction were formulated for the crime of aggression. Despite the adoption of the definition, however, it was necessary to wait for a sufficient number of ratifications of the changes that were adopted at the Conference in Kampala by the States Parties to the Rome Statute. Following the completion of the required number of ratifications, the Assembly of States Parties to the Rome Statute on 14 December 2017 adopted Resolution ICC-ASP/16/Res.5, which activated the International Criminal Court's jurisdiction from 17 July 2018 onwards.

The purpose of this paper is to present the historical development of aggression as a crime, the adopted amendments to the Rome Statute in relation to the crime of aggression, the definition of the crime of aggression, the jurisdiction over the crime of aggression and the importance of this jurisdiction and its role in the Rome Statute of the International Criminal Court as well as in the international community as a whole.

Key words: aggression, crime of aggression, International Criminal Court, Rome Statute, Kampala Review Conference.

1. Uvod

Dvajset let po sprejetju Rimskega statuta je bila dne 17. julija 2018 Mednarodnemu kazenskemu sodišču aktivirana pristojnost nad kaznivim dejanjem agresije. Ključni mejniki v zgodovini razvo-

ja definicije pojma agresije so zlasti Versajska mirovna pogodba,² Pakt Kellogg-Briand,³ Nürnberški procesi,⁴ Tokijski procesi⁵ in zlasti sprejetje Resolucije GS OZN št. 3314 (XXIX) dne 14. decembra 1974.⁶

Agresija je bila leta 1998 vključena v Rimski statut⁷ Mednarodnega kazenskega sodišča kot eno izmed štirih kaznivih dejanj v pristojnosti tega sodišča, vendar mu je bilo onemogočeno izvajanje pristojnosti nad kaznivim dejanjem na podlagi člena 5(2), dokler se ne oblikujejo definicija in pravila za izvajanje pristojnosti za kaznivo dejanje agresije. Šele z zaključkom prve pregledne konference v Kampali leta 2010 je bila sprejeta ustrezna definicija in oblikovana so bila primerna pravila glede pristojnosti za kaznivo dejanje agresije. Kljub sprejetju definicije pa je bilo treba počakati na zadostno število ratifikacij sprememb, ki so bile sprejete na konferenci v Kampali, s strani držav pogodbenic Rimskega statuta. Po izpolnitvi zahtevanega števila ratifikacij je Skupščina držav pogodbenic Rimskega statuta dne 14. decembra 2017 sprejela Resolucijo ICC-ASP/16/Res.5,⁸ ki je aktivirala pristojnost Mednarodnega kazenskega sodišča od 17. julija 2018 dalje.

Spremembe Rimskega statuta⁹ v zvezi s kaznivim dejanjem agresije so zajete v členu 8 a, ki vsebuje definicijo kaznivega dejanja agresije in ilustrativen seznam dejanj agresije, ter členih 15 a in 15 b, ki vsebujeta pravila glede izvajanja pristojnosti za kaznivo dejanje agresije.

2. Konferenca v Rimu

Kaznivo dejanje agresije je bilo med najtežjimi vprašanji, s katerimi se je srečala Rimska konferenca.¹⁰ Kljub predlogom številnih držav, da bi moralo biti sodišče pristojno za obravnavo kaznivega

² The Treaty of Versailles, 28. 6. 1919.

³ Pact of Paris (Kellogg-Briand Pact), 27. 8. 1928.

⁴ Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis, and Charter of the International Military Tribunal, 82 U.N.T.S. 280, 8. 8. 1945.

⁵ Special proclamation, establishment of an International Military Tribunal for the Far East, TIAS No. 1589, 19. 1. 1946.

⁶ Resolucija GS OZN št. 3314 (XXIX), 14. 12. 1974.

⁷ Zakon o ratifikaciji Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča (MRSMKS) (Uradni list RS, št. 101/2001).

⁸ Resolucija ICC-ASP/16/Res.5, 14. 12. 2017.

⁹ Zakon o ratifikaciji Sprememb Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, Kampala, 10. in 11. junij 2010 (MRSMKS-A) (Uradni list RS, št. 71/2013).

¹⁰ Sergey Sayapin, The crime of aggression in international criminal law: historical development, comparative analysis and present state, The Hague, 2014, str. 56–57.

dejanja agresije, so pogajalci imeli velike težave pri doseganju soglasja glede definicije. Države, ki so podprle vključitev agresije v pristojnost sodišča, so določile dva pogoja, ki ju je bilo zelo težko izpolniti, in sicer: da se doseže sprejemljiva definicija agresije in da se pristojnosti Varnostnega sveta ohranijo nedotaknjene.¹¹

Agresija je bila vključena v člen 5 Rimskega statuta o ustanovitvi Mednarodnega kazenskega sodišča (v nadaljevanju MKS ali sodišče) kot kaznivo dejanje, ki sodi v pristojnost MKS, vendar so bili opredelitev in pogoji za izvajanje sodne pristojnosti izpuščeni, dokler se na prihodnji pregledni konferenci, do katere ni smelo preteči manj kot sedem let od sprejetja Rimskega statuta, ne doseže dogovor. Sedemnajstega julija 1998 je 120 držav glasovalo v prid sprejetju statuta, proti je glasovalo sedem držav, 21 držav pa se je vzdržalo. Statut je bil sprejet. Agresija je s tem postala latentno kaznivo dejanje, za obravnavo katerega je pristojno MKS.¹²

3. Pregledna konferenca v Kampali

Med 31. majem in 11. junijem 2010 so bili Skupščina držav pogodbenic Rimskega statuta (ASP), države opazovalke in predstavniki civilne družbe v Kampali v Ugandi zbrani na prvi pregledni konferenci Rimskega statuta. To je bil zadnji del pogajalskega procesa, ki se je začel in potekal na diplomatski konferenci leta 1998 v Rimu, kjer se delegati niso mogli sporazumeti glede definicije kaznivega dejanja agresije in vloge Varnostnega sveta v zvezi s postopki pred MKS.¹³

Na pregledni konferenci v Kampali je sodelovalo štiriinosemdeset držav pogodbenic. Sodelovale so tudi številne države, ki niso pogodbenice Rimskega statuta, vključno s Kitajsko, Rusko federacijo in ZDA, a so bile navzoče brez pravice glasovanja. Zlasti ZDA so bile zelo aktivne.¹⁴

Resolucija konference je bila formalno soglasno sprejeta 11. junija 2010 (v praksi 12. junija 2010, saj so 11. junija ob polnoči ustavili uro).¹⁵ Sestavljena je iz preambule, priloge I, ki navaja spre-

¹¹ Patrycja Grzebyk, *Criminal responsibility for the crime of aggression*, New York, 2013, str. 116.

¹² Noah Weisbord, *Prosecuting Aggression*, *Harvard International Law Journal*, 2008, št. 1, str. 162.

¹³ Stefan Barriga/Leena Grover, *A historic breakthrough on the crime of aggression*, *The American Journal of International Law*, 2011, št. 3, str. 517.

¹⁴ Marina Mancini, *A brand new definition for the crime of aggression: the Kampala Outcome*, *Nordic Journal of International Law*, 2012, št. 2, str. 229.

¹⁵ Resolucija RC/Res.6 z dne 11. 6. 2010.

membe statuta (člen 8 a, člena 15 a in 15 b, člen 25(3)a, novo različico člena 9(1), novi uvod člena 20(3)), priloge II, ki navaja spremembe znakov kaznivih dejanj, in priloge III z dogovori o razlagi sprememb Rimskega statuta.¹⁶

V zvezi s spremembo znakov kaznivih dejanj je pregledna konferenca dodala znake kaznivega dejanja agresije k že obstoječim znakom.¹⁷ Namen znakov kaznivih dejanj, kot je razloženo v členu 9 Rimskega statuta, je pomagati sodišču pri razlagi in uporabi členov, ki opredeljujejo kazniva dejanja znotraj njegove pristojnosti, to so člani 6, 7, 8 in od začetka veljavnosti sprememb o kaznivem dejanju agresije še člen 8 a.¹⁸

Pregledna konferenca je sprejela tudi sedem dogovorov, ki pojasnjujejo spremembe statuta MKS v zvezi s kaznivim dejanjem agresije. Namenjeni so temu, da sodišču pomagajo pri razlagi omenjenih sprememb. Ti instrumenti, ki nimajo statusa pogodbe, se lahko razumejo kot sestavni del konteksta za razlago sprememb statuta,¹⁹ v skladu s členom 31(2)(b) Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb.²⁰

4. Definicija

Definicijo kaznivega dejanja agresije v skladu s členom 8 a Rimskega statuta sestavljajo številne ločene sestavine. Prvič, opredelitev združuje element dejanja države (dejanje agresije) z elementom posameznikovega ravnanja (načrtovanje, priprava, sprožitev ali izvršitev dejanja agresije, ki jo stori uradna ali druga oseba, ki dejansko vodi politično ali vojaško delovanje države ali ga usmerja). Drugič, definicija razlikuje med dejanjem agresije in elementom dejanja agresije s strani države, pri čemer določa, da dejanje agresije s strani države pomeni element dejanja agresije države le takrat, ko takšno dejanje ustreza določenemu pragu, in sicer očitni kršitvi Ustanovne listine ZN.²¹

Prvi odstavek člena 8 a definira posamezno kaznivo dejanje agresije v Rimskem statutu na naslednji način:

¹⁶ Patrycja Grzebyk (op. pod črto št. 11), str. 127.

¹⁷ Elements of Crimes of the International Criminal Court 2002, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2 (2000).

¹⁸ Marina Mancini (op. pod črto št. 14), str.230.

¹⁹ Isto.

²⁰ Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb, 23. 5. 1969.

²¹ Carrie McDougall, The crime of aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court, Cambridge, 2013, str. 62.

»1. V tem statutu »kaznivo dejanje agresije« pomeni načrtovanje, pripravo, sprožitev ali izvršitev dejanja agresije, ki je po naravi, teži in obsegu očitna kršitev Ustanovne listine Organizacije združenih narodov, ki jo stori uradna ali druga oseba, ki dejansko vodi politično ali vojaško delovanje države ali ga usmerja.«²²

Deloma temelji na definiciji iz Nürnberga, vendar je bila dopolnjena s strani Posebne delovne skupine za kaznivo dejanje agresije (SWGCA), da je izpolnila zahteve sodišča in da so se države pogodbenice strinjale z navedeno definicijo.²³

Člen 8 a(2) nato pojasni pomen izraza »dejanje agresije« v smislu 1. odstavka z uporabo istega jezika kakor člen 1 definicije agresije, ki je priložen Resoluciji 3314 Generalne skupščine (XXIX) iz leta 1974. Drugi odstavek člena 8 a pa bolj ali manj dobesedno povzame definicijo agresije Generalne skupščine iz leta 1974, ki združuje splošno opredelitev (dejanj) agresije v členu 2 in seznam primerov iz člena 3.²⁴

V uvodnem delu člena 8 a(2) je potrjeno, da agresivno dejanje pomeni uporabo oborožene sile, s čimer so izključene druge oblike sile, kot je gospodarski pritisk. Izraz »oborožena sila« je uporabljen v drugi uvodni izjavi preambule Ustanovne listine ZN (da se oborožena sila ne uporablja, razen kadar je to v skupnem interesu).²⁵

Sprejeti jezik tudi izključuje nevladne akterje, kot so osebe, ki vodijo teroristične skupine, vodje upornikov ali industrialce v državi, čeprav so močno vpleteni in imajo vpliv nad ravnanjem vodstva držav.²⁶

Splošni definiciji dejanja agresije iz člena 8 a(2) sledi sedem konkretnih primerov (v pododstavkih od (a) do (g)). Ti primeri so bistvenega pomena, saj za namen opredelitev kaznivega dejanja agresije v statutu Mednarodnega kazenskega sodišča predstavljajo dejanja agresije *prima facie*.²⁷

²² Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, 1. točka člena 8 a.

²³ Jan Lhotský, International Criminal Court: jurisdiction over genocide, crimes against humanity and war crimes, including the legal regulation of the crime of aggression, Brno, 2012, str. 98.

²⁴ Andreas Paulus, Second thoughts on the crime of aggression, The European Journal of International Law, 2010, št. 4, str. 1120.

²⁵ William A. Schabas, The International Criminal Court: a commentary on the Rome Statute, Oxford, 2016, str. 314.

²⁶ Sean D. Murphy (The crime of aggression at the International Criminal Court) v: Marc Weller (urednik), The Oxford handbook of the use of force in international law, 2015, str. 540–541.

²⁷ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 265.

Pododstavek (a) se glasi:

»(a) invazija ali napad oboroženih sil države na ozemlje druge države ali vsaka vojaška zasedba kot posledica take invazije ali napada, ne glede na njeno trajanje, ali nasilna priključitev celotnega ali dela ozemlja druge države,«²⁸

Njegov ključni namen je, da štiti ozemlje držav pred štirimi načini nezakonitega mednarodnega vojaškega vpliva: invazijo, napadom, vojaško zasedbo in aneksijo. Z vidika mednarodnega prava sta invazija in aneksija groba napada na ozemeljsko celovitost države, katerih očitna nezakonitost izhaja iz člena 2(4) Ustanovne listine ZN. Treba je izpostaviti, da se od leta 1945 prevzem ozemlja s pomočjo vojaške sile v nasprotju z Ustanovno listino ZN obravnava kot kršitev mednarodnega prava. Prav tako »vojaška okupacija« pomeni, da se omejuje politična neodvisnost države, in »invazija« pomeni, da oborožene sile zadevne države nezakonito prestopajo meje druge države, kar pomeni kršitev načela nedotakljivosti meje.²⁹

Vojaška okupacija ali »belligerent occupation«, kot je včasih imenovana, je opredeljena v členu 42 Haškega pravilnika iz leta 1907: »Ozemlje se šteje za zasedeno, ko je dejansko podrejeno sovražni vojski.«³⁰ To formulacijo je meddržavno sodišče spoznalo kot del mednarodnega običajnega prava. Vojaška zasedba »se nanaša na situacijo, ko sile ene ali več držav izvajajo učinkovit nadzor nad ozemljem druge države brez privolitve te države«. Po členu 8(2) (b)(viii) Rimskega statuta je takšno vojno hudodelstvo »neposredna ali posredna premestitev dela civilnega prebivalstva okupacijske sile na zasedeno ozemlje ali deportacija ali preselitev vsega ali dela prebivalstva zasedenega ozemlja znotraj tega ozemlja ali s tega ozemlja.«³¹

Razume se, da izraz »oboroženih sil države«, uporabljen v tem pododstavku, pomeni redne oborožene sile te države – za razliko od »oboroženih tolp, skupin, paravojaških enot ali plačancev« iz pododstavka (g).³² Izraz se lahko razlaga v smislu člena 43 Dopolnilnega protokola k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta

²⁸ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(a).

²⁹ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 265–266.

³⁰ Hague Convention (IV) Respecting the laws and customs of war on land and its annex: regulations concerning the laws and customs of war on land, 18. 10. 1907, člen 42.

³¹ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 314–315.

³² Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 266.

1949 o sprejetju dodatnega razpoznavnega znaka.³³

Nasilna priključitev oziroma »aneksija« se nanaša na nasilno priključitev celotnega ali dela ozemlja druge države. Tudi pred paktom Kellogg-Briand iz leta 1928 je bila v členu 10 Pakta Društva narodov sprejeta prepoved aneksije. Ta je namreč zagotavljal »ozemeljsko celovitost in obstoječo politično neodvisnost vseh članov Društva narodov«. ³⁴

Pododstavek (b) si prizadeva tudi za zaščito ozemeljske celovitosti držav v skladu s členom 2(4) Ustanovne listine ZN, saj kar dvakrat omenja »ozemlje druge države«:

»(b) bombardiranje ozemlja države z oboroženimi silami druge države ali uporaba kateregakoli orožja države proti ozemlju druge države;«³⁵

Velja izpostaviti, da sta »bombardiranje« in »uporaba kateregakoli orožja« dejanji, ki sta dovoljeni v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom, seveda z omejitvami, ki izhajajo iz uveljavljenih načel sorazmernosti in razlikovanja med borci in civilisti. Prav tako mora vsaka znanstvena analiza te določbe nujno upoštevati pravila mednarodnega prava, ki se nanašajo na uporabo določenih vrst orožja, kot so kemično, biološko, jedrsko in določena konvencionalna orožja. Vendar pa ta določba ne ureja kaznivega dejanja »bombardiranja« ali »uporabe kateregakoli orožja« v smislu mednarodnega humanitarnega prava, ker ne zajema nezakonitih napadov na sovražne državljanke ali lastnino – ti so zajeti kot kazniva dejanja v členu 8 (vojna hudodelstva) Rimskega statuta. Predmet zaščite tega člena je drugačen, namreč ozemlje države. Kriminalizacija dejanj, ki jih zajema člen 8 a(2)(b), se nanaša na dejstvo, da so usmerjena proti ozemlju države, ki skupaj s prebivalstvom in javnimi oblastmi predstavlja državo kot celoto.³⁶

Blokada pristanišč ali obal države je kriminalizirana v pododstavku (c):

»(c) blokada pristanišč ali obal ene države s pomočjo oboroženih sil druge države;«³⁷

³³ International Committee of the Red Cross (ICRC), Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of international armed conflicts (Protocol I), 8. 6. 1977.

³⁴ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str.315.

³⁵ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(b).

³⁶ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 267.

³⁷ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(c).

Utemeljitev kriminalizacije blokade leži v statusu pristanišč in obal kot delov ozemlja obalne države. Kot v kontekstu prejšnjih odstavkov je kvalifikacija nasilne (z oboroženo silo druge države) omejitve suverenosti obalne države nad njenim ozemljem – tudi nad njenim teritorialnim morjem – kot agresija prav gotovo upravičena.³⁸

Blokada je nasilna operacija, katere namen je preprečiti, da bi plovila, tako sovražna kot nevtralna, vstopala v pristanišča ali obalna območja, ki pripadajo ali pa so pod nadzorom države. Blokada se pogosto obravnava kot oblika ekonomskega bojevanja, lahko pa je tudi posledica skrbi glede varnosti.³⁹ Poleg tega se lahko blokada uporabi kot podlaga za napade, bombardiranje ali uporabo orožja proti obalni državi, pa tudi za napad na oborožene sile države, torej dejanja, ki se že sama po sebi obravnavajo kot dejanja agresije.⁴⁰

Pododstavek (d) izrazito prepoveduje »preventivni napad« s strani oboroženih sil države zoper druge države:

»(d) napad oboroženih sil države na kopenske, pomorske ali zračne sile ali na ladje in letalstvo druge države;«⁴¹

Videti je, da se ta določba nanaša na preventivni oboroženi napad, saj bi vsak odziv na tak napad, če bi ustrezal veljavnemu mednarodnemu pravu, zlasti v smislu sorazmernosti, obravnaval kot individualno ali kolektivno samoobrambo v smislu člena 51 Ustavne listine ZN. Čeprav v tem pododstavku ni navedbe ozemlja, se lahko sklicevanje na »kopenske, pomorske ali zračne sile ali na ladje in letalstvo« razume tako, da je ozemlje države, ki vključuje njeno kopno in podzemlje, teritorialno morje, notranje vode in zračni prostor, skrajni cilj oboroženega napada. Ker je vsak izmed sestavnih delov ozemlja zaščiten z ustrežno bojno vejo, je treba agresiven napad na enega od teh obravnavati kot (vsaj posredno) napad na ozemeljski objekt, ki ga varujejo. Zato je kvalifikacija takšnega oboroženega napada kot agresija v skladu s splošno logiko člena 8 a(2).⁴²

Primer, ki je predviden v pododstavku (e), se razlikuje po tem, da se kot dejanje agresije šteje ravnanje oboroženih sil države, ki

³⁸ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 267-268.

³⁹ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 315-316.

⁴⁰ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 268.

⁴¹ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(d).

⁴² Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 268.

so predhodno prišle v drugo državo s privolitvijo slednje, vendar so potem ukrepale na sovražen način proti državi sprejemnici ali tretji državi:

»(e) uporaba oboroženih sil države, ki so po dogovoru z državo sprejemnico na ozemlju druge države, v nasprotju z dogovorom ali vsakršno podaljšanje njihove navzočnosti na tem ozemlju po prenehanju veljavnosti dogovora;«⁴³

Poleg nevarnosti vojaškega značaja, ki so v tem pododstavku implicitne in bi se lahko v skladu z drugimi pododstavki opredelitve obravnavale kot dejanja agresije, bi zadevni akt kršil načelo mednarodnega prava glede izpolnjevanja obveznosti v dobri veri. Ker so materialni (*ratione materiae*) predpisi o prisotnosti tujih oboroženih sil na ozemlju države jasno določeni v veljavnih pogodbah, njihovo časovno področje uporabe (*ratione temporis*) pa je vedno določeno (v samih pogodbah), bi bila opredelitev njihove hude kršitve kot dejanje agresije skladna z mednarodnim pravom.⁴⁴

Pododstavek (f) tako kot prejšnji obravnava ravnanje držav, ki sprejmejo tuje čete ali oborožene sile na svojem ozemlju:

»(f) ravnanje države, ki na svojem ozemlju, ki ga je dala na voljo drugi državi, tej omogoči, da ga uporablja za dejanje agresije proti tretji državi;«⁴⁵

V skladu z veljavnimi mednarodnimi pogodbami je lahko ozemlje države dano na razpolago drugi državi za namestitev oboroženih sil, namestitev oborožitve ali za oboje. Odgovornost države gostiteljice bi tako obsegala zagotavljanje, da se tuje oborožene sile ali oborožitve ne bi uporabile za kršenje mednarodnega prava. Da bi se tovrstno dejanja obravnavalo kot agresija, mora domnevno nezakonito dejanje, ki ga izvrši država, katere oborožene sile se nahajajo ali katere oborožitev se nahaja v državi sprejemnici, biti zajeto v kateremkoli drugem pododstavku člena 8 a(2). Če se zadevni uradniki države gostiteljice seznanijo s temi nezakonitimi dejanji, morajo nemudoma uporabiti zakonite enostranske ali večstranske ukrepe, ki so na voljo njihovi državi, da ustavijo njihovo izvajanje, sicer lahko sami postanejo odgovorni za olajšanje

⁴³ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(e).

⁴⁴ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 269.

⁴⁵ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(f).

ali prenašanje storitve dejanja agresije.⁴⁶

Ravnanje iz pododstavka (g) je edini navedeni primer, katerega naravo mednarodnega običajnega prava potrjuje meddržavno sodišče:

»(g) pošiljanje oboroženih tolp, skupin, paravojaških enot ali plačancev, ki proti drugi državi izvajajo vojaško silo, ki po teži ustreza prej naštetim dejanjem, po nalogu države ali v njenem imenu ali znatna vpletenost države v taka dejanja.«⁴⁷

Čeprav je videti, da je izraz glede izvajanja »vojaške sile, ki po teži ustreza prej naštetim dejanjem«, sorazmerno jasn, bi bilo treba tu izpostaviti dve dodatni opažanji. Prvič, jasno je, da mora izraz »oboroženih tolp, skupin, paravojaških enot ali plačancev« v sodobnem svetu zlasti zajeti tudi zasebna vojaška podjetja v primeru, da njihovi uslužbenci storijo sovražna dejanja v imenu držav, ki jih zaposlijo, ali pod njihovim neposrednim nadzorom, pri čemer se zasebna vojaška podjetja lahko obravnavajo kot oblika »oborožene skupine«. Narava takih podjetij se očitno razlikuje od narave »oboroženih tolp« in »paravojaških enot«, prav tako pa ne bi običajno izpolnjevala nobenega od obeh »standardnih« mednarodnopravnih opredelitev plačancev, tako da jih je v skladu s členom 8 a(2) primerno obravnavati v splošnem razdelku »oboroženih skupin«. Ker je mednarodno pravo za urejanje statusa zasebnih vojaških podjetij v *statu nascendi*, se lahko države znajdejo v skušnjavi, da tako oblikujejo pravne okvirje, ki veljajo za takšna zasebna podjetja, da nanje »prenesejo« nekatera svoja opravila in se tako sami učinkovito izvzamejo iz odgovornosti po mednarodnem pravu.⁴⁸

Drugo vsebinsko opažanje se nanaša na pripisovanje dejanj, ki jih izvajajo »oborožene tolpe, skupine, paravojaške enote ali plačanci« države, v imenu katere delujejo. Pravila o pripisu ravnanja teh subjektov državam se najdejo zlasti v členih 5, 7 in 8 Osnutka pravil o odgovornosti držav za mednarodna protipravna dejanja iz leta 2001.⁴⁹ Uradni komentar Komisije za mednarodno pravo v zvezi s členom 5 uvaja pojem »paradržavnih subjektov«, ki »uresničujejo elemente državne oblasti namesto državnih organov [...]

⁴⁶ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 269–270.

⁴⁷ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 8 a(g).

⁴⁸ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 270–271.

⁴⁹ International Law Commission, Draft articles on responsibility of states for internationally wrongful acts, November 2001, Supplement No. 10 (A/56/10), chp.IV.E.1.

pod pogojem, da je v vsakem primeru subjekt pooblaščen po zakonodaji države za izvajanje nalog javnega značaja, ki ga običajno izvajajo državni organi, in je ravnanje subjekta v povezavi z omejenimi nalogami«, in kot primer takih paradržavnih subjektov neposredno omenja »zasebna podjetja za varovanje«. ⁵⁰

Čeprav je člen 8 a osnovan zelo splošno, 2. odstavek omejuje dejanja agresije na uporabo oborožene sile s strani ene države proti drugi. Člen se nanaša na dejanja, kot so invazije, napadi, vojaška zasedba, bombardiranje, blokade in podobno, ki pokrivajo tradicionalne oblike vojskovanja. Poleg tega Rimski statut navaja, da »znake kaznivega dejanja je treba razlagati ozko in jih ne širiti z analogijo«. ⁵¹ Tako je sedanje besedilo omejeno na uporabo oborožene sile in izključuje nekonvencionalne oblike vojskovanja. ⁵²

Sklenemo lahko, da MKS ne bi bilo pristojno za posamezno dejanje agresije, ki presega okvir člena 8 a(2), tudi če Varnostni svet ugotovi, da dejanje, ki ga je storila država, pomeni agresijo, saj to dejanje ni navedeno v členu 8 a(2). MKS zato ne more uveljavljati pristojnosti nasproti storilcem tega dejanja v skladu z načelom *nullum crimen sine lege*. V takšnih primerih je treba poiskati alternativne (najprej nacionalne) mehanizme za privedbo odgovornih posameznikov pred sodišče. ⁵³

5. Pristojnost

1.1 Člen 15 a

Člen 15 a Rimskega statuta (Izvajanje prisojnosti za kaznivo dejanje agresije (napotitev države, *proprio motu*)) v desetih odstavkih določa posebna postopkovna pravila za pričetek pregona posameznika, ki je obtožen dejanja iz člena 8 a Statuta, na podlagi napotitve države ali *proprio motu* s strani tožilca.

Prvi odstavek člena 15 a s sklicevanjem na točki (a) in (c) člena 13 omogoča, da država pogodbenica ali tožilec, ki deluje *proprio motu*, »sproži« jurisdikcijo nad kaznivim dejanjem agresije. Ta pristojnost je bila sporna vse do samega zaključka pogajanj glede kaznivega dejanja agresije. V izjavah, danih po sprejetju sprememb o

⁵⁰ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 272.

⁵¹ Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča, 2. odstavek 22. člena.

⁵² Devyani Kacker, Coming full circle: the Rome Statute and the crime of aggression, *Suffolk Transnational Law Review*, 2010, št. 3, str. 269.

⁵³ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 274.

kaznivem dejanju agresije, so štiri stalne članice Varnostnega sveta izrazile nasprotovanje kakršnikoli pravici do sprožitve pristojnosti brez dovoljenja Varnostnega sveta. Enakovredna določba je v členu 15 b, vendar z razliko, da se »točki (a) in (c)« nadomesti s »točko (b)«, s čimer se priznava avtoriteta Varnostnega sveta, da sproži pristojnost za kaznivo dejanje agresije.⁵⁴

Drugi odstavek člena 15 a omejuje izvajanje pristojnosti nad kaznivim dejanjem agresije, dokler trideset držav ne ratificira ali sprejme spremembe. To merilo se razlikuje in je precej neodvisno od zahteve po odločitvi, določeni v členu 15 a(3). Zahteva iz 2. odstavka se lahko izpolni pred zahtevo v 3. odstavku ali obratno. Preprosto branje 2. in 3. odstavka da misliti, da če je pogoj iz 2. odstavka izpolnjen pred pogojem v 3. odstavku, lahko sodišče izvaja pristojnost nad kaznivim dejanjem agresije za dejanja, storjena pred odločitvijo, ki jo zahteva 3. odstavek, čeprav dejansko ne more izvajati svoje pristojnosti, dokler ni sprejeta odločitev. Toda 3. dogovor, vsebovan v Resoluciji RC/Res.6 o razlagi sprememb Rimskega statuta MKS v zvezi s kaznivim dejanjem agresije,⁵⁵ ima drugačen pogled na to: »Sodišče lahko glede točk (a) ali (c) 13. člena izvaja pristojnost samo za kazniva dejanja agresije, storjena po sprejetju odločitve v skladu s tretjim odstavkom člena 15 a, in najmanj eno leto po tem, ko trideset držav pogodbenic ratificira ali sprejme spremembe, pri čemer se upošteva poznejši datum.«⁵⁶ Razvidno je sicer, da dogovor ne vpliva na člen 13(b), torej napolitve s strani Varnostnega sveta. Dogovor načeloma pomaga pri razlagi določb. Toda videti je, da ta dogovor spreminja pogoje, ki so določeni v 2. in 3. odstavku člena 15 a. Če bi bil dogovor zgolj interpretativne narave, bi se nanašal tudi na člen 15 b, saj so ustrezne določbe členov 15 a in 15 b enake. Ne glede na veljavnost 3. dogovora to vsaj pomeni *a contrario*, da lahko Varnostni svet napoti situacijo, ki vključuje kaznivo dejanje agresije, tudi če je bilo dejanje storjeno pred sprejetjem odločitve s strani držav pogodbenic, pod pogojem, da je bilo dejanje storjeno po datumu, ko je bil dosežen prag tridesetih držav.⁵⁷

Tretji odstavek člena 15 a ne omejuje pristojnosti sodišča glede kaznivega dejanja agresije *ratione temporis*, tako kot 2. odsta-

⁵⁴ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 418-419.

⁵⁵ Resolucija RC/Res.6, 11. 6. 2010.

⁵⁶ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, Dogovor 3.

⁵⁷ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 419-420.

vek nalaga omejitve izvajanja pristojnosti nad tem kaznivim dejanjem.⁵⁸ Zato velja, da lahko sodišče izvaja pristojnost »na podlagi sklepa, ki se sprejme po 1. januarju 2017 z enako večino držav pogodbenic, kot se zahteva za sprejetje spremembe statuta«. ⁵⁹ V skladu s členom 121(3) je za sprejetje odločitve potrebna kvalificirana večina dveh tretjin držav pogodbenic.⁶⁰

Člen 15 a določa, da lahko države pogodbenice odstopijo od pristojnosti sodišča tako, da vložijo izjavo pri tajništvu sodišča, da ne sprejemajo pristojnosti. Takšna izjava je mogoča kadarkoli (tudi pred začetkom veljavnosti sprememb), država pogodbenica pa jo mora znova obravnavati v treh letih.⁶¹

Učinek izvzetja v členu 15 a(4) morebiti presega učinek člena 124, ki državi pogodbenici omogoča da se začasno, sedem let po začetku veljavnosti Rimskega statuta za zadevno državo, sama izvzame iz pristojnosti sodišča v zvezi z vojnimi zločini, kar teoretično ustvarja priložnost za odprto izvzetje iz pristojnosti sodišča glede kaznivega dejanja agresije. Drugi stavek člena 15 a(4) zato poziva države, da umaknejo podane izjave, vložene v skladu s prvim stavkom istega člena, in določa, da se takšne umike vsakič znova obravnava »v treh letih«. Načeloma se umik lahko izvrši »kadarkoli«, torej tudi s takojšnjim učinkom, če tako želi posamezna država pogodbenica, ali pa od določenega datuma, ki ga določi ta država.⁶²

V skladu z bolj splošno določbo Rimskega statuta člen 15 a(5) določa:

»5. Sodišče za državo, ki ni pogodbenica tega statuta, ne izvaja pristojnosti za kaznivo dejanje agresije, če ga storijo državljani te države ali je storjeno na njenem ozemlju.«⁶³

To pravilo je delna sprememba splošnejše določbe iz člena 12 statuta. Ker bi člen 12 običajno dovolil državam, ki niso pogodbenice statuta, *ad hoc* sprejemanje pristojnosti MKS v zvezi s kaznivimi dejanji iz členov 6, 7 in 8 statuta s pomočjo vložitve ustreznih izjav v tajništvu sodišča, bi bilo treba domnevati, da pomanjkane podobne klavzule v členu 15 a(5) pomeni, da tovrsten *ad hoc*

⁵⁸ Prav tam, str. 420–421.

⁵⁹ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 15 a(3).

⁶⁰ Isto.

⁶¹ Prav tam, člen 15 a(4).

⁶² Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 304.

⁶³ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 15 a(5).

ukrep ne bi bil mogoč v okviru napotitve države pogodbenice ali *proprio motu* ukrepanja tožilca v zvezi s kaznivim dejanjem agresije.⁶⁴

Sodišče ni pristojno za obravnavanje primera, ko gre za dejanje agresije države pogodbenice proti državi, ki ni pogodbenica statuta, čeprav bi bilo pristojno za vojna hudodelstva in hudodelstva zoper človečnost, storjena kot posledica tega dejanja. Sodišče tudi ni pristojno za dejanje agresije države, ki ni pogodbenica statuta proti državi pogodbenici, storjeno na ozemlju države pogodbenice, čeprav Rimski statut priznava krajevno pristojnost nad genocidom, hudodelstvi zoper človečnost in vojnimi hudodelstvi. Rezultat tega je, da sodišče ne more soditi državljanom držav pogodbenic in hkrati ni pristojno za kaznivo dejanje agresije, ki bi ga drugi storili na njihovem ozemlju – razen na podlagi napotitve Varnostnega sveta. Izključitev držav, ki niso pogodbenice statuta, iz pristojnosti sodišča za agresijo, čeprav morda politično zaželeno, vključuje spremembo statuta, za katero bi se moral uporabiti počasnejši postopek, ki je predviden v členu 121(4).⁶⁵

Z izključitvijo pristojnosti nad kaznivim dejanjem agresije, kadar je storjeno s strani državljanov držav, ki niso pogodbenice, člen 15 a(5) odvzema MKS enega od njegovih pomembnih zaščitnih učinkov. Ta dimenzija mednarodne pravičnosti je bila verjetno pomemben dejavnik pri prepričanju nekaterih držav, da ratificirajo statut.⁶⁶

Vendar pa pomanjkanje pristojnosti po členu 15 a(5) ne pomeni, da so državljani države, ki ni pogodbenica Rimskega statuta, popolnoma imuni na pregon MKS za kaznivo dejanje agresije.⁶⁷ Za razliko od prvotnih kaznivih dejanj, vključenih v Rimski statut, ki so genocid, hudodelstva zoper človečnost in vojna hudodelstva, so v primeru kaznivega dejanja agresije pogoji za izvajanje sodne pristojnosti bolj zapleteni in pristojnost kot taka omejena. Vendar te razlike niso pomembne v primeru, ko Varnostni svet prične s preiskavo v skladu s VII. poglavjem Ustanovne listine ZN. V takem primeru pogoji iz člena 15 a nimajo učinka in sodišče je pristojno za kaznivo dejanje agresije, ne glede na to, ali je napadalec država pogodbenica ali ne.⁶⁸

⁶⁴ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 305.

⁶⁵ Jan Lhotský (op. pod črto št. 23), str. 112.

⁶⁶ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 423.

⁶⁷ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 305.

⁶⁸ Jan Lhotský (op. pod črto št. 23), str. 121–122.

V skladu s sistemom Rimskega statuta, ki se uporablja za druga temeljna kazniva dejanja, skladno s členoma 15(3) in 53(1) tožilec na začetku postopka ugotovi obstoj utemeljene podlage za začetek preiskave. Ta korak je treba upoštevati ne glede na vir izvajanja pristojnosti, torej ne glede na to, ali gre za Varnostni svet, državo pogodbenico ali tožilca, ki deluje *proprio motu*. Pri odločanju o vprašanju utemeljene podlage tožilec opravi predhodno proučitev. Člen 15 a(6) potrjuje, da mora tožilec slediti istemu postopku glede kaznivega dejanja agresije.⁶⁹

Potem ko tožilec sprejme to odločitev, se postopek precej razlikuje od tistega, ki se uporablja v zvezi z drugimi temeljnimi kaznivimi dejanji. Če tožilec ugotovi, da obstaja utemeljena podlaga za začetek preiskave kaznivega dejanja agresije, se najprej v skladu s členom 15 a(6) prepriča o tem, ali je Varnostni svet sprejel odločitev, da je država storila dejanje agresije. Glede na javno naravo ukrepov Varnostnega sveta to ne bi smelo predstavljati težave. Odločitev o dejanju agresije Varnostnega sveta poteka v skladu s členom 39 Ustanovne listine ZN. Predvidoma bi bila takšna »odločitev« sprejeta z resolucijo.⁷⁰

Člen 15 a(6) nato nadalje naloži tožilcu dolžnost, da »/t/ožilec uradno obvesti generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov o situaciji, ki jo obravnava sodišče, skupaj z vsemi pomembnimi podatki in dokumenti«. ⁷¹ Videti je, da se to zahteva od tožilca tudi takrat, kadar gre za razvidno odločitev Varnostnega sveta o tem, da je prišlo do agresije. Obvestilo je ključni korak, saj z njim prične teči šestmesečni zamik, predviden v členu 15 a(8). V bistvu je privzeta naloga Varnostnega sveta, da ugotovi, ali je bilo storjeno dejanje agresije, in če tega ne stori, lahko tožilec nadaljuje preiskavo *proprio motu* ali pa na podlagi napotitve države pogodbenice.⁷²

Če Varnostni svet sprejme odločitev, da je bilo storjeno dejanje agresije, lahko tožilec nadaljuje brez nadaljnega dovoljenja. V takem primeru ni pogoja, da tožilec zahtevaodobritev preiskave s strani predobravnavnega oddelka. Takšna situacija se ne sme zamenjati z napotitvijo Varnostnega sveta iz člena 15 a. V skladu s členom 15 a(7) gre za odločitev Varnostnega sveta in ne njegovo napotitev, ki tožilcu omogoča, da nadaljuje.⁷³

⁶⁹ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 423.

⁷⁰ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 423–424.

⁷¹ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 15 a(6).

⁷² William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 424.

⁷³ Isto.

Če Varnostni svet ne sprejme odločitve, da je bilo storjeno dejanje agresije, lahko tožilec nadaljuje preiskavo šele po šestih mesecih od dne uradnega obvestila v skladu s členom 15 a(6). Toda preden nadaljuje s preiskavo v primeru odsotnosti odločitve Varnostnega sveta, mora tožilec pridobiti odobritev predobravnavnega oddelka. Predobravnavni oddelkec je sestavljen iz najmanj šestih sodnikov, ki imajo pretežno izkušnje s kazenskimi postopki v skladu s členom 39(1).⁷⁴

Člen 15 a(8) pravi, da mora biti odobritev predobravnavnega senata v skladu s postopkom iz člena 15. V skladu s členom 15(3) mora tožilec vložiti zahtevo za odobritev preiskave skupaj z zbranim dokaznim gradivom. Žrtve lahko v skladu s Pravili o postopku in dokazih⁷⁵ dajo predkazenskemu oddelku izjave. Kako se pojem »žrtev« nanaša na kaznivo dejanje agresije, je vprašanje, ki v mednarodni sodni praksi še ni bilo obravnavano.⁷⁶

Člen 15 a(9) pravi, da »o/dločitev organa, ki ni del Sodišča, v zvezi z dejanjem agresije ne vpliva na ugotovitve Sodišča po tem statutu«. ⁷⁷ Brez izrecne omembe Varnostnega sveta je seveda namenjen uresničevanju člena 39 Ustanovne listine ZN.⁷⁸

Nova shema pristojnosti, ki jo ustvarjajo spremembe agresije, je v številnih pogledih odstopanje od pravil, ki se uporabljajo za pregon drugih treh glavnih kaznivih dejanj. Člen 15 a(10) potrjuje, da se spremembe uporabljajo samo za kazenski pregon agresije. Verjetno je, da bi pregon kaznivega dejanja agresije vključeval tudi obtožbe v zvezi z eno ali več od preostalih treh kategorij kaznivih dejanj. Najbrž ni v pomoč, če bi ugibali o tem, kako bodo te zadeve rešene v praksi, ker je preveč spremenljivk. Vendar pa bodo razumne rešitve zagotovo razvite, če se pojavijo kakršnekoli postopkovne težave.⁷⁹

Morda sta dve najbolj zaskrbljujoči značilnosti napotitve s strani države in *proprio motu*: (1) dejstvo, da se lahko države pogodbenice preprosto odločijo, da ne bodo ratificirale spremembe agresije, in tudi če jih ratificirajo, se z lahkoto izognejo pristojnosti, in (2) obsežen jezik, ki izvzema državljanke držav in kazniva dejanja,

⁷⁴ Isto.

⁷⁵ The Rules of Procedure and evidence of the International Criminal Court 2002, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.1 (2000).

⁷⁶ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 424–425.

⁷⁷ Spremembe Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, člen 15 a(9).

⁷⁸ William A. Schabas (op. pod črto št. 25), str. 424–425.

⁷⁹ Prav tam, str. 425–426.

storjena na ozemlju držav, ki niso pogodbenice, iz pristojnosti sodišča.⁸⁰

1.2 Člen 15 b

Na prvi pregledni konferenci je bil sprejet tudi člen 15 b, ki se nanaša na napotitev Varnostnega sveta kot podlago za izvajanje pristojnosti MKS za kaznivo dejanje agresije. Ta določba je *lex specialis* glede na člen 13(b) Rimskega statuta in ponovi nekatere določbe člena 15 a.

Pravila *ratione temporis* iz člena 15 b (odstavka 2 in 3) so enaka tistim iz člena 15 a. Prav tako člen 15 b potrjuje avtonomijo MKS za normativno presojo domnevnih dejanj agresije in ločeno sodno obravnavo povezanih posameznih kaznivih dejanj. Vendar pa se *modus operandi* pristojnosti v skladu s členom 15 b razlikuje od načina, določenega v členu 15 a, ker v členu 15 b manjka marsikatera izmed postopkovnih določb, ki so navedene v členu 15 a.⁸¹

Najbolj očitne razlike so (1) irelevantnost sprejetja sprememb Rimskega statuta s strani držav pogodbenic; (2) irelevantnost izjav, ki jih države članice predložijo v skladu s členom 15 a(4); (3) irelevantnost dejstva, da država ni pogodbenica Rimskega statuta; in (4) drugačen postopek, ki mu mora slediti tožilec.⁸²

6. Aktivacija pristojnosti za kaznivo dejanje agresije

Samo na podlagi sprememb, sprejetih na pregledni konferenci v Kampali, bo MKS lahko sodilo za kaznivo dejanje agresije. Toda kompromisne določbe, dogovorjene v Kampali, so vsebovale dve predhodni oviri. V skladu s členom 15 a(2) in (3) in členom 15 b(2) in (3) statuta MKS je aktivacija zahtevala ratifikacijo ali sprejetje sprememb s strani tridesetih držav pogodbenic in odločbo, ki jo je bilo treba sprejeti po 1. januarju 2017 z isto večino držav pogodbenic, kot je potrebno za sprejetje spremembe statuta.⁸³

⁸⁰ Jennifer Trahan, The Rome Statute's amendment on the crime of aggression: negotiations at the Kampala Review Conference. *International Criminal Law Review*, 2011, št. 1, str. 90.

⁸¹ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 311.

⁸² Isto.

⁸³ Claus Kreß, On the Activation of ICC jurisdiction over the crime of aggression, *Journal of International Criminal Justice*, 2018, št. 1, str. 7.

Spremembe Rimskega statuta je do sedaj ratificiralo skupno sedemintrideset držav. Palestina je bila trideseta država, ki je ratificirala spremembe, in sicer dne 26. junija 2016. Slovenija je spremembe ratificirala 25. septembra 2013.⁸⁴

Skupščina držav pogodbenic Rimskega statuta je dne 14. decembra 2017 v New Yorku sprejela resolucijo ICC-ASP/16/Res.5, ki aktivira pristojnost MKS za kaznivo dejanje agresije.

7. Status mednarodnega običajnega prava

Rimski statut ne navaja, ali imajo kazniva dejanja, ki so v njem vsebovana, naravo mednarodnega običajnega prava. Vendar pa je obsežna študija kodifikacije pokazala, da so snovalci Rimskega statuta nameravali pristojnost sodišča omejiti na kazniva dejanja, ki so del mednarodnega običajnega prava, in da opredelitve kaznivih dejanj v tej mednarodni pogodbi na splošno ali v veliki meri odražajo mednarodno običajno pravo. To pomeni, da so vidiki teh opredelitev lahko progresivni ali retrogradni glede na njihov odsev v mednarodnem običajnem pravu in da statut ne vsebuje nujno vseh kaznivih dejanj po mednarodnem običajnem pravu.⁸⁵

Mnenje večine strokovnjakov danes je, da je agresija kaznivo dejanje po mednarodnem običajnem pravu. Zaradi pomanjkanja relevantne prakse držav pa je nejasno, v kolikšni meri so snovalci definicije agresije sledili pravilom mednarodnega običajnega prava. Vendar so nekatere stvari jasne. Prvič, Pripravljalna komisija za MKS, ki je bila prvotno zadolžena za pripravo definicije kaznivega dejanja agresije (mandat, ki ga je pozneje prenesla na Posebno delovno skupino za kaznivo dejanja agresije), je pripravila dve veliki študiji, v katerih je podrobno pregledala podrobnosti pravnozgodovinskega razvoja kaznivega dejanja agresije. To nakazuje, da snovalci te definicije niso imeli namena preveč odstopati od obstoječega običajnega prava. Drugič, Posebna delovna skupina za kaznivo dejanja agresije je bila odločna, da v Rimski statut čim bolj nemoteno vključi opredelitev kaznivega dejanja agresije, ki je bila pripravljena z namenom, da bi se čim manj razlikovala od obstoječega običajnega prava.⁸⁶

⁸⁴ Stanje ratifikacij Sprememb Rimskega statuta, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10-b&chapter=18 (zadnjič obiskano: 10. 1. 2019).

⁸⁵ Leena Grover (Interpreting the crime of aggression) v: Stefan Barriga/Claus Kreß (urednika), *The crime of aggression: a commentary*, 2016, str. 386–387.

⁸⁶ Prav tam, str. 387–388.

8. Pomen sprejetja definicije in aktivacije pristojnosti

Kaznovanje agresije ni preprosta naloga in problemi, ki jih izpostavljajo kritiki, so resnični, vendar je odklanjanje sodelovanja v režimu, ki prepoveduje agresijo, zaradi nesoglasij glede definicije ali sprejetih sprememb razočaranje, še posebej v luči dosedanjega razvoja in uspeha MKS. Od sodišča se zaradi nove možnosti pregona agresije kot kaznivega dejanja ne pričakuje, da bo mogoče odpraviti vsakršno obliko dejanja agresije, vendar zagotovo predstavlja odvratilni učinek.⁸⁷

Mnogi strokovnjaki prav tako menijo, da je pristojnost MKS za kaznivo dejanje agresije trojanski konj, ker se bojijo, da bo izvajanje takšne pristojnosti spodkopalo njegovo legitimnost in politično podporo (možnost, ki je še posebej huda v času, ko se MKS sooča s krizo glede svoje legitimnosti brez primere).⁸⁸

Glede na preteklo prakso MKS, normativni odnos med Rimskim statutom in Ustanovno listino ZN ter funkcionalni odnos med MKS in Varnostnim svetom ZN je zelo verjetno, da se bo pregon kaznivega dejanja agresije na MKS omejil na voditelje sorazmerno šibkih držav, ki nimajo doslednih ali tradicionalnih zaveznikov med stalnimi članicami Varnostnega sveta ZN.⁸⁹

Soglasje, ki je bilo doseženo v Kampali, predstavlja začetek nove dobe, ko je tožilec MKS sposoben preganjati posameznike za kaznivo dejanje agresije. Ali je bila noč 11. in 12. junija 2010 v Kampali resnično zgodovinski trenutek in kako pogosto se bo voditeljem držav sodilo, bo treba še videti in presoditi v prihodnosti.⁹⁰

⁸⁷ Devyani Kacker (op. pod črto št. 52), str. 287.

⁸⁸ Tom Ruys, *Justiciability, complementarity and immunity: reflections on the crime of aggression*, *Utrecht Law Review*, 2017, št. 1, str. 33.

⁸⁹ Sergey Sayapin (op. pod črto št. 10), str. 324.

⁹⁰ Nikola Hajdin, *Understanding aggression: legal status and individual criminal responsibility before the 2010 Kampala Conference*, Stockholm, 2015, str. 12.

LITERATURA IN VIRI**Samostojne publikacije**

- McDougall, Carrie, *The crime of aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, Cambridge University Press, Cambridge, 2013.
- Lhotský, Jan, *International Criminal Court: jurisdiction over genocide, crimes against humanity and war crimes, including the legal regulation of the crime of aggression*, Masarykova univerzita, Brno, 2012.
- Hajdin, Nikola, *Understanding aggression: legal status and individual criminal responsibility before the 2010 Kampala Conference*, Stockholm, 2015.
- Grzebyk, Patrycja, *Criminal responsibility for the crime of aggression*, Routledge, New York, 2013.
- Sayapin, Sergey, *The crime of aggression in international criminal law: historical development, comparative analysis and present state*, The Hague, T. M. C. Asser Press, 2014.
- Schabas, William A., *The International Criminal Court: a commentary on the Rome Statute*, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Članek v reviji

- Paulus, Andreas, *Second thoughts on the crime of aggression*, *The European Journal of International Law*, 2010, št. 4, str. 1117–1128.
- Kreß, Claus, *On the Activation of ICC jurisdiction over the crime of aggression*, *Journal of International Criminal Justice*, 2018, št. 1, 1–17.
- Kacker, Devyani, *Coming full circle: the Rome Statute and the crime of aggression*, *Suffolk Transnational Law Review*, 2010, št. 3, str. 257–287.
- Trahan, Jennifer, *The Rome Statute's amendment on the crime of aggression: negotiations at the Kampala Review Conference*, *International Criminal Law Review*, 2011, št. 1, str. 49–104.
- Mancini, Marina, *A brand new definition for the crime of aggression: the Kampala Outcome*, *Nordic Journal of International Law*, 2012, št. 2, str. 227–248.
- Weisbord, Noah, *Prosecuting Aggression*, *Harvard International Law Journal*, 2008, št. 1, str. 161–220.
- Barriga, Stefan; Grover, Leena, *A historic breakthrough on the crime of aggression*, *The American Journal of International Law*, 2011, št. 3, str. 517–533.
- Ruys, Tom, *Justiciability, complementarity and immunity: reflections on the crime of aggression*, *Utrecht Law Review*, 2017, št. 1, str. 18–33.
- Prispevek v knjigi, zborniku
- Grover, Leena, *(Interpreting the crime of aggression) v: Barriga, Stefan; Kreß, Claus, (urednika), The crime of aggression: a commentary*, Cambridge, Cambridge University Press, 2016, str. 375–411.
- Murphy, Sean D., *The crime of aggression at the International Criminal Court, v: Weller, Marc, (urednik), The Oxford handbook of the use of force in international law*, Oxford, Oxford University Press, 2015, str. 533–560.

Pravni viri

- Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis, and Charter of the International Military Tribunal, 82 U.N.T.S. 280, 8. 8. 1945.
- Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb, 23. 5. 1969.
- Elements of Crimes of the International Criminal Court 2002, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2 (2000).
- Hague Convention (IV) Respecting the laws and customs of war on land and its annex: regulations concerning the laws and customs of war on land, 18. 10. 1907, člen 42.
- International Committee of the Red Cross (ICRC), Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of international armed conflicts (Protocol I), 8. 6. 1977.
- International Law Commission, Draft articles on responsibility of states for internationally wrongful acts, November 2001, Supplement No. 10 (A/56/10), chp.IV.E.1.
- Pact of Paris (Kellogg-Briand Pact), 27. 8. 1928.
- Resolucija ICC-ASP/16/Res.5, 14. 12. 2017.
- Resolucija GS OZN št. 3314 (XXIX), 14. 12. 1974.
- Resolucija RC/Res.6 z dne 11. 6. 2010.

Special proclamation, establishment of an International Military Tribunal for the Far East, TIAS No. 1589, 19. 1. 1946.

The Rules of Procedure and evidence of the International Criminal Court 2002, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.1 (2000).

The Treaty of Versailles, 28. 6. 1919.

Zakon o ratifikaciji Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča (MRSMKS) (Uradni list RS, št. 101/2001).

Zakon o ratifikaciji Sprememb Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, Kampala, 10. in 11. junij 2010 (MRSMKS-A) (Uradni list RS, št. 71/2013).

Spletni viri

Stanje ratifikacij Sprememb Rimskega statuta,

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10-b&chapter=18 (zadnjič obiskano: 10. 1. 2019).